

УДК 347.2

*О. М. Спектор***ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗАВДАННЯ ШКОДИ ТВАРИНІ
ЯК ОБ'ЄКТУ РЕЧОВОГО ПРАВА**

Актуальність теми. Відповідно до Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) тварина є особливим об'єктом цивільних прав, на який поширюється режим речі [1]. Таким чином, законодавець фактично ототожнює тварин з речами. Проте та сама норма передбачає і відповідні винятки, що встановлюються законом, щодо особливостей реалізації права власності на тварин. Ці винятки обумовлені особливостями, якими наділені тварини як живі істоти. Тому можна говорити, що тварини є, по суті, «речами з особливим статусом». Такий особливий правовий статус регулюється не лише ЦК України, а й спеціальними законами, які розглядають тварин у контексті живих істот, яким притаманні біологічні особливості життєдіяльності. До таких законів України, зокрема, належать закони «Про захист тварин від жорстокого поводження» [2], «Про тваринний світ» [3], «Про Червону книгу України» [4].

Крім цього, говорячи про тварин як об'єкти речового права, потрібно зазначити, що, перебуваючи в межах правового статусу речей, тварини є речами рухомими, неподільними, можуть визначатись як індивідуальними, так і родовими ознаками, і є неспоживними.

Варто також зазначити, що спеціальне законодавство розподіляє тварини на окремі види, а саме: тварини можуть бути сільськогосподарськими, домашніми, дикими [3].

Виклад основного матеріалу. Таким чином, визначивши те, що тварини є речами, а відповідно – майном, можна дійти висновку, що правове регулювання реалізації права власності, за винятком окремих положень, що стосуються специфіки тварин як живих істот, не відрізняється від правового регулювання відносин права власності на звичайні речі.

Виходячи з цього, правовідносини, що виникають з питань відшкодування шкоди, завданої тварині як об'єкту речових прав, регулюється загальним законодавством, тобто главою 82 Цивільного кодексу.

При цьому, звичайно, необхідно пам'ятати про те, що тварини визначаються особливими ознаками в аспекті їх біологічного існування та є

окремі обмеження щодо здійснення права власності на окремих тварин. Проте, розглядаючи тварин як об'єкт речового права в розрізі відповідальності за завдання їм шкоди, необхідно зазначити, що, незважаючи на всі особливості, про які було зазначено вище, не можна відійти від загального законодавчого ототожнення тварин з речами, що знаходяться у цивільному обігу. Отже, правове регулювання щодо таких речей встановлюється загальними положеннями Цивільного кодексу України, які стосуються загального кола речей.

Виходячи з вищезазначеного, необхідно звернути увагу, що правовідносини, які витікають із факту завдання шкоди майну, у цьому разі тварині, мають свої особливості. Аналізуючи статтю 1166 ЦК України, можна виділити специфічні підстави, які можуть бути основою відшкодування шкоди, завданої тваринам, що перебувають у власності особи. Такими підставами є:

- протиправна поведінка особи, що спричинила негативні наслідки для тварини як об'єкта речових прав;
- причинно-наслідковий зв'язок, що поєднує дії особи та негативні наслідки для предмета посягання;
- вина особи, що завдала шкоду об'єкту речових прав [1].

Ці підстави у своїй сукупності є основою, на яку може опиратися особа, котра бажає отримати відшкодування шкоди, що була завдана тварині як її майну.

Важливо зазначити, що відсутність будь-якої з підстав може тягнути за собою відмову суду у відшкодуванні шкоди у разі намагання особи вирішити питання про захист своїх прав у судовому порядку.

Розглядаючи протиправну поведінку особи як підставу для відшкодування шкоди, необхідно зазначити, що в цьому разі протиправна поведінка визначається через порушення особою норм закону, що потягло за собою негативні наслідки для тварини, яка перебуває у власності іншої особи. Відповідні норми поведінки, санкціоновані державою та обов'язкові до виконання, існують у різних галузях законодавства. Таким чином, залежно від порушених норм відповідальність може варіюватися між цивільною, яка має бути відшкодована у вигляді повернення суми збитків і компенсації моральної шкоди, та іншими видами відповідальності, зокрема кримінальною, адміністративною тощо.

Як приклад такого порушення зазначимо особливі випадки, за яких шкода тварині завдається іншою твариною. Такі випадки є досить частими, зокрема якщо говорити про шкоду, яка може бути завдана домашньою твариною іншій домашній тварині, наприклад собаці. У такій ситуації досить часто можна чітко прослідкувати наявність протиправної поведінки через порушення норм загальнодержавного або місцевого рівня, що регулюють порядок утримання тварин та поводження з ними. Такими нормами можна визначити, зокрема, Постанову Кабінету Міністрів від 9 липня 2002 р. «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути

заподіяна третім особам» [5] або такий акт місцевого рівня, як «Правила утримання у м. Києві тварин громадянами, підприємствами, установами та організаціями», затверджені Київською міською державною адміністрацією 8 вересня 1997 року [6]. Варто зазначити, що останній акт є типовим і ухваленим майже в усіх великих містах України.

Ця нормативно-правова база визначає перелік правил, згідно з якими необхідно реалізовувати право власності на тварин через особливий порядок їх утримання. У цьому аспекті необхідно згадати і про норму, що регулює правовий статус тварин як джерел підвищеної небезпеки і кореспондує нормам, що встановлюють обмеження щодо утримання відповідної категорії тварин. Зокрема, такою нормою є стаття 1187 Цивільного кодексу України, що відносить до джерел підвищеної небезпеки діяльність з утримання таких окремих категорій тварин, як дикі тварини і бійцівські та службові собаки [1].

Таким чином, під час порушення конкретних норм і завдання шкоди тварині як майну особи реалізується зазначена нами підстава, визначена як протиправна поведінка.

Іншою підставою для відшкодування шкоди є причинно-наслідковий зв'язок між протиправною поведінкою особи та шкодою, завданою тварині. Ця підстава є досить важливою, оскільки згідно з судовою практикою, яку ми детально розглянемо нижче, матеріальна шкода, що може полягати у відшкодуванні збитків за лікування тварини, має бути пов'язана саме з діями особи, що призвели до захворювання тварини або потягли за собою її смерть.

Таким чином, необхідно спиратися на серйозну доказову базу, що може стати підтвердженням причинно-наслідкового зв'язку між діями особи та негативними наслідками, що настали для тварини як для майна і як для живого організму. Необхідно звернути увагу на те, що ознака причинно-наслідкового зв'язку є категорією, що має встановлюватися судом під час оцінки фактів, на які посилається особа, чиє майно було пошкоджене в результаті протиправної діяльності. Проте самі факти негативних наслідків та їх значення для стану майна, зокрема тварини, для визначення їх зв'язку із діями особи повинні мати необхідне оформлення у вигляді фіксації як шляхом фото- та відеозапису, так і документами, що підтверджують витрати потерпілої особи – власника тварини.

У свою чергу, питання про встановлення вини особи, що завдала шкоду, є досить дискусійним. Треба зазначити, що визначення ступеню вини та її наявності є прерогативою суду під час оцінки доказів у разі вирішення питання відшкодування шкоди в судовому порядку. Так само, як і категорія причинно-наслідкового зв'язку, підстава наявності вини має бути чітко обґрунтована та підтверджена низкою фактів, на які можна послатися в ході визначення конкретних обставин завдання шкоди. Одним із важливих моментів, що підтверджується судовою практикою, під час визначення питання про наявність вини в заподіянні шкоди є її визнання самою особою, що завдала шкоди.

У контексті питання вини варто також ще раз звернути увагу на те, що найчастіше шкода тварині як об'єкту речового права завдається саме внаслідок дії джерела підвищеної небезпеки: керування особою, що завдала шкоду, транспортним засобом або утримання тварини, що належить такій особі.

Розглядаючи правові аспекти відшкодування шкоди, необхідно звернути увагу не лише на підстави та механізм відшкодування, але й на види шкоди, яка може бути завдана тварині. Згадуючи про те, що тварини належать до категорії речей згідно з ЦК України, можна говорити, що їх втрата або пошкодження тягнутимуть за собою необхідність відшкодування особою матеріальних збитків особі – власнику тварини. Проте різні види та породи тварин мають багато відмінностей в аспекті певних характеристик їх як майна. Однією з таких відмінностей є ціна. Оскільки тварини є об'єктом цивільного обороту, їм притаманна ціна, як і будь-якому товару.

Важливо зазначити, що залежно від властивостей тварини та визначення її використання ціна може серйозно варіюватися. Визначення ціни важливе не лише при вирішенні питання про відшкодування матеріальної шкоди, але й для визначення типу відповідальності, що нестиме винна особа за завдання шкоди тварині відповідної категорії або породи. Наприклад, майнові відшкодування в разі завдання шкоди тварині, що характеризується високою ціною, що може бути кваліфікована як вартість великого розміру, матимуть під собою не лише цивільно-правові основи, але й елементи кримінально-правової відповідальності в контексті умисного пошкодження або знищення майна у великих розмірах. Не можна не погодитись з тим, що розмір збитків у випадку завдання шкоди представнику елітних порід скакових коней буде відрізнятися від розміру збитків, понесених власником свійської тварини того самого виду. Таким чином, можна говорити про розмір збитків як одну з підстав визначення порядку відшкодування шкоди.

Говорячи про питання відшкодування матеріальної шкоди, варто зазначити, що право потерпілої особи, зокрема власника тварини, на відшкодування виникає в разі завдання йому збитків.

Відповідно до статті 22 Цивільного Кодексу України збитками є:

1) втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а також витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права (реальні збитки);

2) доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене (упущена вигода) [1].

Що стосується реальних збитків, то вони можуть виражатися у:

1) втратах, пов'язаних зі знищенням тварини;

2) втратах, пов'язаних із пошкодженням тварини.

Під знищенням тварини потрібно розуміти її біологічну смерть внаслідок дій інших осіб або внаслідок подій чи явищ. Однак зменшення майнового активу особи може відбутися і без його загибелі, наприклад у зв'язку з його викраденням чи загубленням, що охоплюється поняттям «втрата майна» [7, 974].

Втрати, пов'язані з пошкодженням тварини, насамперед полягають у необхідності лікування її у ветеринарних клініках, придбання ліків, ветеринарних препаратів тощо, що тягне за собою майнові витрати та, врешті-решт, не гарантує одужання тварини, тоді як пошкоджена «звичайна річ» у більшості випадків підлягає ремонту.

Крім цього, говорячи про майнову шкоду, необхідно зазначити, що збитки, пов'язані зі втратою коштовної тварини, мають бути підтверджені відповідними документами, які будуть зазначати конкретну ціну, за якою тварина була придбана. Іншою можливістю визначення ціни тварини може бути наявність експертного висновку, який базуватиметься на дослідженні виду та породи тварини і загального рівня цін на тварин тієї ж категорії.

Варто звернути увагу, що в аспекті відшкодування майнової шкоди ми можемо говорити лише про тварин, які становлять відповідну матеріальну цінність. При цьому така цінність може бути виражена як у коштовності тварини під час її придбання, так і в направленості використання тварини. Такою направленістю можна вважати використання чистопорідних тварин для розведення або представлення їх на відповідних конкурсах з метою отримання грошових коштів у разі перемоги. У таких випадках шкода, пов'язана з нанесенням шкоди здоров'ю тварини або завданням їй смерті, може завдати збитків власнику у вигляді упущеної вигоди.

Упущена вигода (неодержані доходи) – це доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене. Упущена вигода відображає різницю між реально можливим у майбутньому потенційно отриманим за звичайних обставин майном і вже наявним майном. Вона відрізняється від реальних збитків що на момент вчинення правопорушення є лише можливою (майбутньою), а не наявною майновою втратою, а також тим, що її розмір допустимо встановити лише приблизно, з деякими припущеннями.

У випадку з тваринами ця упущена вигода може проявлятися в тому, що на момент заподіяння шкоди така тварина, як зазначалось вище, могла бути, наприклад, вагітною. Упущена вигода також може проявлятися в неотриманні надалі доходів від реалізації продукції, одержаної з тварин, а саме від продажу молока, м'яса тощо.

Проблематика питання відшкодування упущеної вигоди полягає у досить складній процедурі її підтвердження. У разі використання тварини для розведення та підтримання породи упущена вигода стосуватиметься можливого прибутку від виведення твариною потомства, яке можна було б реалізувати на ринку чистопорідних тварин. Проте майбутнє отримання потомства є питанням досить спірним з ряду біологічних причин. Навіть якщо шкода здоров'ю або життю тварини була завдана в період її вагітності, факт народження нею здорового, живого потомства, яке в майбутньому могло б підлягати реалізації, є таким, що майже не підлягає доведенню, так само як і ймовірність перемоги тварини на відповідному конкурсі. Подібна ситуація і з реалізацією продукції, адже встановити ціну, за якою вона могла бути реалізованою, із залученням усіх необхідних для вста-

новлення цього факту експертів потягне за собою неабиякі витрати, які з високою долею вірогідності згодом не будуть враховані при ухваленні судом рішення.

Таким чином, доведення того, що упущена вигода дійсно мала місце, є досить складним, адже воно майже не має під собою ані теоретичного, ані практичного підґрунтя. Це, у свою чергу, сприяє тому, що законодавчо закріплена можливість відшкодування таких збитків на практиці фактично є нездійсненою.

Визначаючи тварин як майно, не можна забувати про те, що тварина є живою істотою, яка здатна відчувати емоції та почуття. Таким чином, відносини права власності не зводяться лише до володіння твариною як елементом майна.

У цьому сенсі необхідно зазначити про те, що зазвичай основною метою володіння твариною є встановлення емоційного зв'язку, використання тварини як компаньйона та члена сім'ї власника. У такому разі не завжди коректно говорити про майнову шкоду, яка має бути відшкодована особою в разі її завдання, адже досить часто тварини, що утримуються фізичними особами, не належать до породистих або коштовних і не використовуються для отримання прибутку від розведення або виставкового використання.

У такому разі законом передбачена можливість відшкодування моральної шкоди, завданої здоров'ю або життю тварини. Така моральна шкода зазвичай пов'язана з моральними стражданнями власника тварини через її втрату або перенесення самою твариною фізичних страждань.

Норма, що регулює питання відшкодування моральної шкоди, міститься в статті 1167 ЦК України і визначає право особи вимагати його від особи, дії якої спричинили таку шкоду. Ця стаття встановлює особливі підстави відшкодування моральної шкоди: дії особи, причинно-наслідковий зв'язок таких дій із стражданнями, пережитими власником, і, відповідно, вина особи [1]. Необхідно нагадати, що підстави відшкодування шкоди у їх сукупності мають бути визнані та встановлені судом, оскільки більша частина таких підстав належить до оціночних категорій.

Щодо відшкодування моральної шкоди, треба зазначити, що судова практика є досить лояльною до власників тварин, що пережили моральні страждання, пов'язані зі втратою свого улюбленця або з нанесенням шкоди його здоров'ю. Аспекти особистих моральних переживань і прив'язаності як тварини до власника, так і власника до тварини на сьогодні врегульовані в законодавстві України лише на рівні загальних норм про відшкодування моральної шкоди. Проте в судовій практиці питання щодо відшкодування моральної шкоди та встановлення емоційних зв'язків тварин і їх власників досліджується досить глибоко, про що свідчать, як зазначено вище, цілком лояльні рішення судів у цій категорії справ.

Надзвичайно важливим аспектом вивчення питання цивільно-правової відповідальності за завдання шкоди тварині є дослідження практики розгляду судами спорів щодо заподіяння тваринам шкоди.

У цьому розрізі передусім потрібно звернути увагу на те, що здебільшого прохання про відшкодування збитків пов'язане з проханням відшкодування моральної шкоди. Одноманітність фабул справ, а саме завдання шкоди тварині, яка призвела спочатку до тривалого її лікування, а потім до її гибелі, не дає підстав говорити про однаковість судових рішень, проте певні закономірності все ж виявляються. Наприклад, суди зазвичай беруть до уваги докази, які підтверджують насамперед наявність причинного зв'язку між заподіянням шкоди тварині та подальшим її лікуванням. Інакше кажучи, необхідно довести, що саме через заподіяні ушкодження тварина перебувала на лікуванні або через ці ж ушкодження померла.

Суди звертають увагу на прохання позивачів урахувати упущену вигоду, але, як уже зазначалося вище, її доведенні є майже неможливим. Так, у рішенні Орджонікідзевського районного суду м. Харкова у справі № 2029/2-2540/11 суд відмовляє у задоволенні прохання про відшкодування збитків, аргументуючи це відсутністю доказів, які б доводили причинний зв'язок між дією та наслідком: «Також не підлягають задоволенню вимоги про стягнення витрат на лікування позивачки, упущену вигоду у зв'язку з недоотриманням заробітної плати через погіршення стану здоров'я, а також у зв'язку з загибеллю собаки, яка могла дати потомство, від чого позивачка могла отримати дохід, оскільки нею не надано даних про причинний зв'язок її стану здоров'я з фактом загибелі тварини та даних про можливість отримання нею доходу» [8].

Певну складність становить доведення вартості тварини, адже в більшості проаналізованих рішень відсутні докази, які б встановлювали ціну на ту чи іншу тварину, такі, як висновки експертів, якими встановлюється середня вартість для тварини цього виду без урахування індивідуальних ознак, договори купівлі-продажу тощо.

Також у більшості проаналізованих рішень судам було завжди достатньо доказів для задоволення прохання про відшкодування моральної шкоди, чого не можна сказати про відшкодування збитків. Суди враховують емоційний зв'язок між власниками та тваринами. Наприклад, у рішенні Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області у справі № 0907/2-7903/2011 суд мотивує необхідність задоволення прохання про відшкодування моральної шкоди таким чином: «Під час визначення розміру відшкодування враховуються вимоги розумності і справедливості, тому суд вважає, що завдана моральна шкода підлягає компенсації грошима <...> яка полягає у душевних стражданнях, яких вони (позивачі) зазнали через побачений напад іншого собаки на їхнього, смерть улюбленої тварини, яка протягом тривалого часу проживала спільно з ними» [9]. У рішенні в справі № 711/4868/13-ц Придніпровського районного суду міста Черкаси суд у мотивувальній частині також посилається на емоційний стан позивача внаслідок шкоди, заподіяної його тварині: «У судовому засіданні встановлено, що позивач зазнав душевних страждань, які пов'язані з його хвилюваннями з приводу спостереження за стражданнями самої собаки після отримання тілесних ушкоджень та в післяопераційний період (при-

гнічений вигляд, тяжке дихання, хрипіння тощо), а також переживання позивача в момент її смерті (собака померла в присутності останніх)» [10].

Шкода, завдана тварині іншою твариною, відшкодовується власником останньої. Поширені випадки, коли тварина, що завдає шкоду, є джерелом підвищеної небезпеки, і тоді шкода буде відшкодовуватися за правилами, передбаченими статтею 1187 ЦКУ.

Таким чином, під час розгляду цієї категорії справ суди звертають увагу на відповідність зазначених обставин справ доказам і здебільшого задовольняють прохання про відшкодування моральної шкоди, чого не можна сказати про відшкодування збитків.

Жорстокість, виявлена до тварин, недбалість, яка призводить до їх хвороб і загибелі, на превеликий жаль, стає нормою поведінки та часто поширюється і на взаємини з людьми. Саме тому законодавець передбачив, окрім цивільно-правової відповідальності за завдання шкоди тварині, норми, за порушення яких особа може бути притягнена до адміністративної, а також кримінальної відповідальності

Правопорушення, що випливають із завдання шкоди тварині, встановлені Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП).

Так, переважна більшість адміністративних правопорушень, що стосуються поводження з тваринами, містяться в главі 7 «Адміністративні правопорушення у сфері охорони природи, використання природних ресурсів, охорони культурної спадщини». До них, зокрема, належать:

- порушення правил використання об'єктів тваринного світу, до якого належать знищення або поранення тварин (стаття 85 КУпАП);
- виготовлення чи збут заборонених знарядь добування об'єктів тваринного світу (стаття 85-1 КУпАП);
- порушення вимог щодо охорони середовища перебування і шляхів міграції, переселення, акліматизації та схрещування диких тварин (стаття 87 КУпАП);
- незаконне вивезення з України або ввезення на її територію об'єктів тваринного світу (стаття 88 КУпАП);
- порушення порядку придбання чи збуту об'єктів тваринного світу (частина 1 статті 88-1 КУпАП);
- порушення правил утримання диких тварин у неволі або в напіввільних умовах (частина 3 статті 88-1 КУпАП) [11].

Крім цього, КУпАП містить також норми, спрямовані на захист тварин як майна осіб, у тому числі від тварин іншої особи.

Так, частиною 2 статті 154 КУпАП передбачено відповідальність за тримання собак і котів у місцях, де це заборонено відповідними правилами, чи понад установлену кількість, чи незареєстрованих собак, або приведення в громадські місця, або вигулювання собак без поводків і намордників, якщо це спричинило шкоду здоров'ю людей чи їх майну. Проте санкція вказаної статті є не надто жорсткою – штраф у розмірі від 51 до 85 гривень, що правда з конфіскацією тварини [11].

Крім цього, тварина може бути предметом правопорушень, об'єктом яких є:

- 1) моральні засади суспільства в частині ставлення до тварини;
- 2) право власності.

Правопорушення, об'єктом яких є моральні засади суспільства, передбачені статтею 89 КУпАП та статтею 299 Кримінального Кодексу України (далі – КК України) [12]. Зокрема, для наведених вище статей не має значення наявність чи відсутність у тварин, які є предметом злочину, господарів, їх перебування в стані природної свободи чи в неволі, господарське призначення, стан організму тощо. Злочин може вчинятися стосовно як тварин, які перебувають у власності винного, так і будь-яких інших (належних іншим власникам, безгосподарних, диких) [13, с. 888].

Особливістю зазначених вище статей є те, що відповідальність несе безпосередній власник тварини, що ще раз підкреслює особливість тварини як об'єкта речових прав.

Що ж стосується викрадення тварини, то в такому разі тварина є предметом злочину, передбаченого статтею 185 або іншими статтями розділу VI КК України, а саме злочинів проти права власності, адже у разі викрадення тварина буде передусім чужим майном [13, 888].

Щодо вчинення такого виду злочинів питання про визначення кваліфікуючих ознак, таких як великі та особливо великі розміри, вирішуються судами, виходячи з вартості 1 кг маси тварини, що також є суперечливим, адже тварина може бути мати індивідуальні ознаки, що значно підвищують її цінність.

Висновок. Таким чином, визначаючи тварин як об'єкт речових прав, необхідно пам'ятати про особливості, якими вони характеризуються саме як живі істоти. Ці особливості є основоположними у віднесенні тварин законодавчо до спеціальної категорії, хоч і в межах поняття майна. На сьогодні правова система України різниться від західної практики, у якій тварини виносяться за межі категорії об'єктів цивільних прав і наділяються ознаками суб'єктів. Водночас українське законодавство є досить розгалуженим в аспекті захисту тварин від різноманітних посягань, зокрема від жорстокого поводження, яке, у свою чергу, може бути одним із способів завдання шкоди тварині. Таким чином, можна зробити висновок про те, що характер норм ЦК України, який виділяє для тварин окрему категорію регулювання, має на меті як захист майнових і немайнових прав власника, так і захист самих тварин з огляду на їх специфічні ознаки.

Література

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV в редакції від 28.03.2014 р. // Відомості Верховної Ради України. – № 40. – 2003. – Ст. 356.
2. Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження» від 21.02.2006 р. № 3447-IV в редакції від 11.08.2013 р. // Відомості Верховної Ради України від 07.07.2006. – № 27. – 2006. – Ст. 230.
3. Закон України «Про тваринний світ» від 13.12.2001 р. № 2894-III в редакції від 18.11.2012 // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 14. – Ст. 97.
4. Закон України «Про Червону книгу України» від 07.02.2002 р. № 3055-III в редакції від 18.11.2012 // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 30. – Ст. 201.
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам» від 09.07.2002 р. № 944 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 28.

6. Розпорядження Київської міської державної адміністрації «Про порядок утримання і поводження з домашніми та іншими тваринами в м. Києві» від 08.09.1997 р. № 1372 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.giocs-kmda.kiev.ua/files/File/1372_1997\(1\).htm](http://www.giocs-kmda.kiev.ua/files/File/1372_1997(1).htm).

7. Дзера О.В. Цивільне право України : [навч. посібник] / О.В. Дзера, Н.С. Кузнецова. – К. : Юрінком Інтер. – 2008. – 1088 с.

8. Рішення Орджонікідзевського районного суду м. Харкова у справі № 2029/2-2540/11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/27460679>.

9. Рішення Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області у справі № 0907/2-7903/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/27012096>.

10. Рішення Придніпровського районного суду міста Черкаси у справі № 711/4868/13-ц [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/35144062>.

11. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X у редакції від 27.04.2014 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – Дод. до № 51. – Ст. 1122.

12. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III в редакції від 27.04.2014 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.

13. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / [за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка]. – 7-ме вид., перероб. та допов. – К. : Юридична думка, 2010. – 1288 с.

А н о т а ц і я

Спектор О. М. Відповідальність за завдання шкоди тварині як об'єкту речового права. – Стаття.

У статті розглядається тварина як об'єкт речового права, аналізуються ознаки тварини як об'єкта речового права, склад правопорушення та підстави настання відповідальності за завдання шкоди тварині, особливості нормативно-правового регулювання щодо тварин як об'єктів речових правовідносин за законодавством України, порушується питання про тварин як джерела підвищеної небезпеки.

Ключові слова: відповідальність, тварина, об'єкт речового права, правопорушення, шкода, джерело підвищеної небезпеки.

А н н о т а ц и я

Спектор О. Н. Ответственность за причинение вреда животному как объекта вещного права. – Стаття.

В статье животное рассматривается как объект вещного права, анализируются признаки животного как объекта вещного права, состав правонарушения и основания наступления ответственности за причинение вреда животному, особенности нормативно-правового регулирования животных как объектов вещно-правовых отношений согласно законодательству Украины, уделяется внимание вопросы о животных как источнике повышенной опасности.

Ключевые слова: ответственность, животное, объект вещного права, правонарушение, вред, источник повышенной опасности.

S u m m a r y

Spector O. M. Responsibility for damage to the animal as an object of property law. – Article.

The article examines the animal as an object of property law, analyzes the features of the animal as an object of property law, the composition of the offense and the basis of liability for causing harm to the animal as an object of property law. Features of regulatory control animals as objects of proprietary legal relationships under the laws of Ukraine, animals as a source of increased danger.

Key words: responsibility, animal, object of property law, offense, harm, source of increased danger.